

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лісові культури

Освітній рівень бакалавр

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність 205 Лісове господарство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №8 від «17» січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Лісові культури
Освітня програма	Лісове господарство
Спеціальність	205 Лісове господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	обов'язкова
Курс / семестр	3 курс/5 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 40 год. Практичні заняття – 24 год. Самостійна робота – 116 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua

2. Опис дисципліни

Предмет «Лісові культури» вивчаються у середніх і вищих навчальних закладах з метою вивчення студентами теоретичних і практичних аспектів штучного лісовідновлення і лісорозведення, агротехніки і технології створення і вирощування лісових культур аборигенних і інтродукованих деревних видів.

Мета курсу – є подача та роз'яснення студентами теоретичних і практичних положень штучного лісовідновлення і лісорозведення у різних ґрунтово-кліматичних умовах нашої країни і за кордоном; основних положень лісового насінництва і лісорозсадницької справи; чинної нормативної бази, що регламентує порядок проектування, обліку і оцінки якості лісокультурних об'єктів.

Завдання курсу – професійна підготовка майбутніх спеціалістів лісового господарства з проектування, обліку і оцінки якості лісокультурних об'єктів.

Компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ФК15. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК16. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів.

ФК17. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.

Програмні результати навчання:

ПРН5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН 9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН10. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та докільля, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

ПРН11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану докільля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Наукові основи дисципліни «Лісові культури» і її зв'язок з іншими спеціальними та загальнонауковими дисциплінами. Історія, нинішній стан та перспективи розвитку лісокультурної справи в Україні	Наукові основи дисципліни «Лісові культури» і її зв'язок з іншими спеціальними та загальнонауковими дисциплінами. Історія, нинішній стан та перспективи розвитку лісокультурної справи в Україні	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
2.	Основні положення теорії лісового насінництва	Розмноження та відтворення дерев і чагарників. Функції та морфологія насіння деревних порід. Класифікація плодів. Достигання та проростання насіння. Способи природного розповсюдження насіння.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
3.	Плодоношення дерев і чагарників. Прогнозування	Плодоношення деревних і чагарникових рослин та насаджень. Прогнозування врожаю насіння та методи обліку. Методи окомірного	Опрацювання лекційного матеріалу.

	врожаю насіння та методи його обліку	обліку. Методи кількісного обліку. Методи довготермінового обліку.	Тести, питання.
4.	Особливості заготівлі та переробки лісонасінної сировини	Терміни збору лісонасінної сировини. Обстеження лісонасінних об'єктів перед заготівлею насіння та оцінка його якості. Особливості заготівлі лісонасінневої сировини. Збір шишок і плодів зі зрубаних дереав. Збір шишок і плодів з ростучих дерев. Збір плодів і насіння з поверхні землі та воді. Приймання та зберігання лісонасінної сировини. Переробка шишок і насіння хвойних порід. Отримання насіння в шишкосушарках. Одержання насіння механічним способом. Обезкрилювання, очистка та сортування насіння. Переробка плодів і насіння листяних порід. Просушування плодів. Одержання насіння зі сухих плодів. Одержання насіння зі соковитих плодів. Просушування та очистка насіння.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
5.	Способи підготовки лісового насіння до висівання	Типи спокою насіння, його причини та способи подолання. Способи підготовки насіння до сівби.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
6.	Умови зберігання та транспортування насіння лісових порід	Умови збереження життєздатності насіння. Склади і тара для зберігання насіння. Спостереження за насінням у процесі зберігання. Особливості зберігання насіння основних лісотвірних порід. Зберігання резервного фонду насіння. Пакування і транспортування насіння	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
7.	Паспортизація, відбір зразків та перевірка посівної якості насіння	Основні положення насінного контролю, правила відбору середніх зразків. насіння для визначення його посівних якостей. Порядок відбору виїмок. Відбір вихідного та середнього зразків. Оформлення документів на відібраний середній зразок, відправлення та прийняття його на аналіз. Посівні якості насіння та особливості їх визначення. Чистота насіння. Вологість насіння та методи її	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

		визначення. Схожість насіння та його пророщування. Життєздатність насіння та методи її визначення. Доброякісність насіння. Методи фітопатологічного аналізу. Методи ентомологічної експертизи. Норма висіву та клас якості насіння. Книга обліку лісового насіння.	
8.	Загальні відомості та основи організації розсадників. Типи розсадників, їх спеціалізація	Типи розсадників та їх спеціалізація. Структура лісових розсадників. Організація постійного лісового розсадника.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
9.	Сівозміни та бробіток ґрунту в розсадниках. Агрохімічні основи, види та норми застосування добрив	Роль і значення сівозмін. Сівозміни у розсадниках окремих ґрунтово-кліматичних зон. Теоретичні основи обробітку ґрунту. Первинне освоєння площ. Обробіток ґрунту в полях сівозмін. Агрохімічні основи застосування добрив. Види добрив та їх характеристика. Розрахунок доз та системи внесення добрив.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
10.	Вирощування сіянців лісових порід	Передпосівний обробіток ґрунту. Способи, види і схеми сівби. Строки сівби, норми висіву та глибина загортання насіння. Догляд за посівами до і після появи сходів. Вирощування сіянців у закритому ґрунті.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
11.	Особливості вирощування сіянців деревних порід	Вирощування сіянців хвойних порід. Вирощування сіянців листяних порід	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
12.	Вегетативне розмноження деревних порід	Методи вегетативного розмноження. Розмноження невідділеними від рослин частинами. Розмноженням відділеними від рослин частинами. Розмноження щепленням. Мікроклональне розмноження деревних рослин. Маточні плантації та їх експлуатація.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
13.	Агротехніка і технологія вирощування великомірного садивного матеріалу	Вирощування саджанців для лісонасаджень. Вирощування саджанців для озеленення. Вирощування саджанців плодкових порід. Вирощування садивного	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

		матеріалу із закритою кореневою системою.	
14.	Оцінка якості робіт в лісових розсадниках	Інвентаризація садивного матеріалу. Викопування та зберігання садивного матеріалу. Планування і організація робіт. Облік і технічне приймання виконаних робіт. Організація праці в лісовому розсаднику. Посадові обов'язки майстра лісового розсадника. Книга лісового розсадника.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
15.	Історія лісовідновлення і лісорозведення на території сучасної України. Теоретичні основи створення штучних насаджень	Історія лісовідновлення і лісорозведення на території сучасної України. Обґрунтування доцільності створення лісових культур. Лісокультурне районування. Особливості чистих і змішаних, простих і складних штучних насаджень. Лісова типологія як екологічна основа лісокультурної справи. Взаємовплив деревних рослин у змішаних насадженнях. Густота лісових культур.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
16.	Класифікація лісокультурного фонду, його категорії та порядок їх освоєння	Категорії лісокультурних площ. Обстеження лісокультурних площ і черговість створення лісових культур.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
17.	Загальні поняття про лісовідновлення та лісорозведення. Суцільні, часткові, попередні та піднаметові лісові культури	Загальні поняття про лісовідновлення та лісорозведення. Лісові культури під наметом лісу. Часткові лісові культури. Суцільні лісові культури і добір порід при їх створенні. Типи, способи і схеми змішування деревних порід.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
18.	Технологія створення лісових культур	Обробіток ґрунту. Застосування добрив. Розміщення посівних і садивних місць. Види садивного матеріалу. Сівба і садіння лісу. Догляд за культурами. Технічне приймання, інвентаризація та доповнення лісових культур. Книга лісових культур.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.
19.	Культури основних аборигенних лісоутворюючих та	Культури сосни звичайної. Культури сосни кримської. Культури ялини європейської. Культури з участю модрина європейської. Культури ялиці	Опрацювання лекційного матеріалу.

	цінних інтродукованих деревних видів	білої. Культури дуба. Культури бука лісового. Культури тополі. Культури осики. Культури верби білої і ламкої. Культури вільхи клейкої. Двоприйомні лісові культури. Умови введення екзотів у лісові культури. Культури сосни Веймутової. Культури сосни жорсткої. Культури ялиці великої. Культури дугласії зеленої (тисолискої). Культури інтродукованих видів модрина.	Тести, питання.
20	Реконструкція малоцінних насаджень	Реконструкція малоцінних насаджень лісокультурними методами. Лісові культури у лісах зелених зон. Лісова рекультивация. Залісення земель, непридатних до сільськогосподарського користування.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тести, питання.

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	30
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні з-тя			4	4		4		4		4		5		5				30
Самостійна р-та															10			10
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень			4	4		4		4		4		5		5	10	10	50	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
<p>Література:</p> <p>Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дебреньок М.І., Гузь М.М., Шаблій І.В. Лісове насінництво. Лісове насінництво. – Львів: Світ, 1998. 2. Молотков П.І., Патлай І.М., Давидова Н.І. Насінництво лісових порід. – К: Урожай, 1989. 3. Каплуновський П.С., Мегер Ю.І. Лісовий розсадник. – Ужгород: Карпати, 1982. 4. Бродович Р.І., Гаврусевич А.М., Гербут Ф.Ф. Порадник з вирощування садивного матеріалу в лісових розсадниках. – Івано-Франківськ: УкрНДІгірліс, 2001. 5. Гордієнко М., Гузь М., Дебринюк Ю, Маурер В. Лісові культури. – Львів: Камула, 2005. 6. Інструкція з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, - Київ: МЛГ, 1997 <p>Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Осмола М.Х Лісові культури, Лісові розсадники. – Київ: ІСДО, 1995 2. Пастернак П.С., Гаврусевич А.М., Герушинський З.Ю. Лісові культури в Карпатах. – Ужгород, 1963. 3. Калінін М.І. Лісові культури. Навчальний посібник. – Київ. 1991. 4. Дебринюк Ю.М., Гузь М.М., Юрків З.М. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт з лісового насінництва. – Львів, 2003. 5. Осмола М.Х., Дебринюк Ю.М. Методичні вказівки для виконання курсових робіт з лісових культур. – Львів, 1992. 6. Осмола М.Х., Мельник О.С., Калінін М.І. Методичні вказівки по дипломному проектуванню з лісових культур. – Львів, 2002 	

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька 201, каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kl.pnu.edu.ua E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Гнатюк Олег Романович
Контактна інформація викладача	oleh.hnatiuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в дистанційній онлайн

	режимі за погодженням із деканом факультету)
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку відповідно до зазначених критеріїв оцінювання у ЕНК. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Додаткові бали	Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.

Викладач О.Р. Гнатюк